

6. Investice

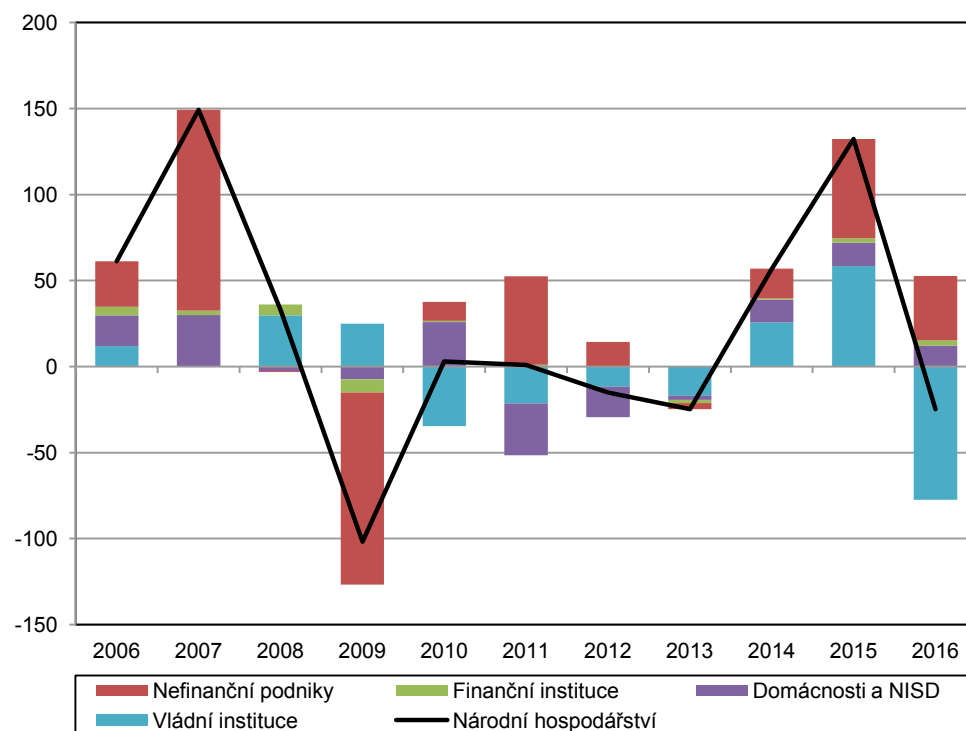
Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu meziročně poklesly.

Za celkovým propadem stojí sektor vládních institucí. Dynamika jeho investiční aktivity odrážela ukončení čerpání evropských dotací z programového období 2007–2013.

Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu, které reprezentují rozhodující část investiční aktivity v národním hospodářství, v roce 2016 dosáhly 1 191,5 mld. korun¹. Objem investic meziročně klesl o 24,8 mld. korun. Nepřevýšil tak hodnotu předchozího roku výrazně ovlivněnou končícím programovým obdobím evropských fondů a rychlým dočerpáváním zbylých dotačních prostředků. Po výrazném růstu v letech 2014 a 2015 se tedy investiční aktivita znovu propadla, především kvůli výraznému snížení investic vládních institucí. Úroveň investiční aktivity v české ekonomice však zůstala vysoko nad úrovní let 2010–2013. Tehdy objem výdajů na tvorbu fixního kapitálu stagnoval okolo hladiny 1000,0 mld. korun, na kterou se propadl v roce 2009.

Z hlediska objemu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu má sektor vládních institucí zhruba třetinový podíl v porovnání se sektorem nefinančních podniků. Přesto v posledních třech letech ovlivňoval nejvýrazněji dynamiku investiční aktivity. Investice sektoru vládních institucí se v roce 2016 meziročně propadly o 77,5 mld. korun (32,8 %). Naopak v předchozích dvou letech vládní instituce nejvýrazněji podpořily obnovený růst investiční aktivity. Popsaná dynamika souvisela s končícím programovým obdobím evropských dotací. Podrobnější data o struktuře za rok 2016 ještě nejsou dostupná, údaje za předchozí dva roky však odhalují výrazný nárůst investic do ostatních budov a staveb, za kterým stály především vládní instituce. Tato položka zahrnuje mimo jiné velké infrastrukturní projekty, jejichž financování je často založeno na evropských dotacích. V roce 2014 vzrostly investice vládních institucí do ostatních budov a staveb o 21,5 mld. korun, v roce 2015 to bylo 28,3 mld.

Graf 6.1 **Tvorba hrubého fixního kapitálu, sektorové členění**
(běžné ceny, meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

Naopak nefinanční podniky investovaly více než v roce 2015.

Investice sektoru nefinančních podniků výrazně podléhají hospodářskému cyklu. Je to patrné z hlubokého propadu o 111,6 mld. korun (15,8 %) v roce 2009, mírného oživení v následujících dvou letech a stagnace během recese 2012–2013. Vliv hospodářského oživení je zřejmý i na objemu výdajů na tvorbu hrubého

¹ Veškeré údaje v této kapitole jsou vyjádřeny v běžných cenách.

fixního kapitálu v posledních třech letech. I výše meziročních přírůstků odpovídá celkovému ekonomickému růstu. V roce 2014 došlo k navýšení investic v tomto sektoru o 17,4 mld. korun, silný růst stimuloval investice podniků v roce 2015 (nárůst o 57,6 mld. korun). V roce 2016 dosáhl meziroční nárůst investic nefinančních podniků 37,5 mld. korun. Z dostupných dat vyplývá, že jejich navýšení plynulo především do strojů a zařízení.

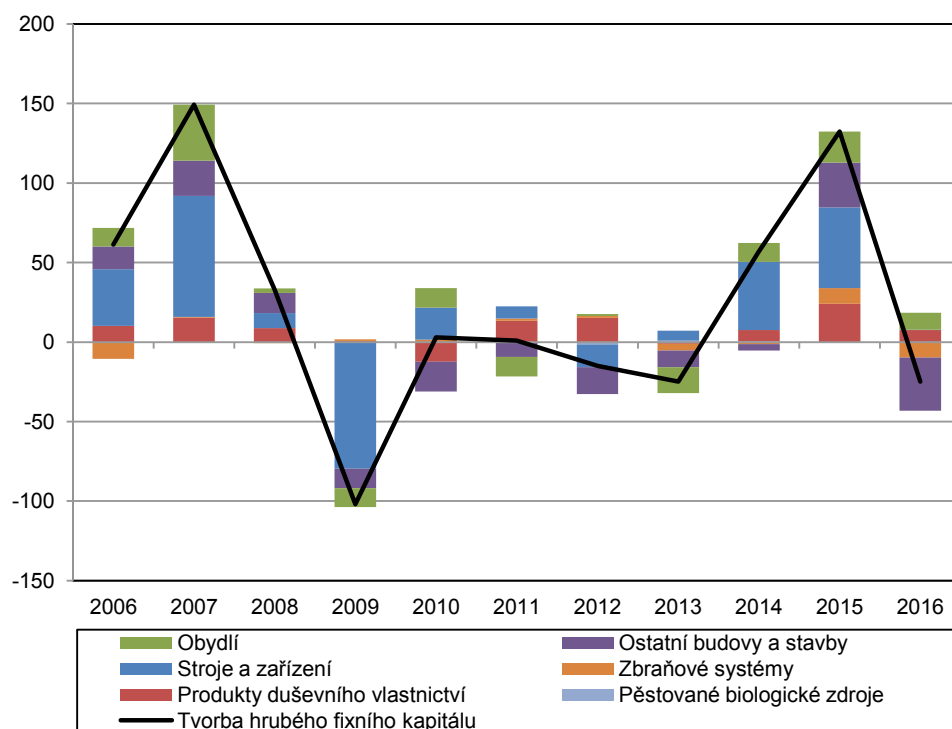
Domácnosti investovaly do obydlí. Jde o tradiční položku, která tvoří většinu investic domácností.

Investice domácností v roce 2016 vzrostly o 13,0 mld. korun a navázaly na růst v letech 2014 a 2015. Silný růst investičních výdajů tohoto sektoru odrážel rostoucí reálné příjmy. Postupně se tak kompenzoval propad z let 2011–2013. Za úrovní roku 2010 investice domácností v roce 2016 však stále zaostávaly o 13,3 mld. korun. Domácnosti tradičně investují především do obydlí². Příslušné údaje za rok 2016 nejsou k dispozici, tendence v letech 2013–2015 však byly rostoucí. Investice domácností do obydlí se v roce 2013 meziročně zvýšily o 1,6 mld. korun, v následujícím roce o 9,7 mld. korun a v roce 2015 o 13,3 mld. korun. Zároveň se zvyšoval jejich podíl na celkových investicích domácností. V roce 2012 šlo na obydlí 73,1 % výdajů, v roce 2015 to bylo 76,9 %.

Meziroční propad v čerpání evropských dotací se projevil i ve věcné struktuře investic. Propadly se výdaje na ostatní budovy a stavby.

Vzhledem k tomu, že největší podíl na investicích v národním hospodářství mají nefinanční podniky, není překvapivé, že nejvíce prostředků každoročně míří na investice do strojů a zařízení (45,6 % v roce 2016). Jejich podíl na celkové tvorbě hrubého fixního kapitálu od roku 2009, kdy tato položka zaznamenala výrazný propad, průběžně roste. Silné oživení přišlo v letech 2014 a 2015, kdy se investice do strojů a zařízení zvýšily o 42,8 mld. a následně o 50,6 mld. korun. V tomto období byly stroje a zařízení hlavním hybatelem dynamiky celkových výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu. V minulém roce se však takto zaměřené investice prakticky držely na úrovni roku 2015. Při pohledu na podrobnější členění této položky je patrné, že při oživení v letech 2014 a 2015 se investiční aktivita soustředila primárně na ostatní stroje a zařízení, zatímco v roce 2016 se přesunula do dopravních prostředků a zařízení. V roce 2015 došlo i k silnému nárůstu investic do prostředků informačních a komunikačních technologií (+18,6 mld. korun), který podpořil výjimečnou dynamiku investiční aktivity.

Graf 6.2 **Tvorba hrubého fixního kapitálu a její věcná struktura**
(běžné ceny, meziroční změna v mld. korun)

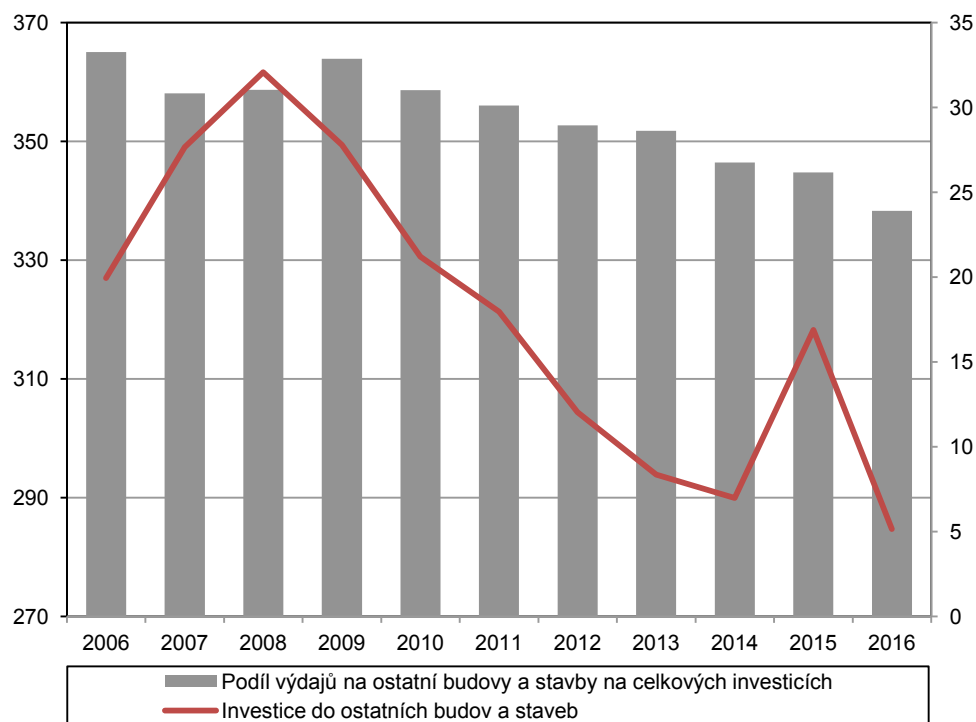

Zdroj: ČSÚ

² Investice do ostatních aktiv se týkají pouze podnikatelů zařazených v sektoru domácností.

Druhou nejvýznamnější investiční oblastí jsou ostatní budovy a stavby, u kterých došlo v roce 2016 k meziročnímu propadu o 33,5 mld. korun. I jejich podíl na celkových investicích se snížil z 25,9 % v roce 2015 na 23,9 % v roce 2016. To je nejméně od roku 1992. Podíl však od roku 2009, kdy činil 32,7 %, setrvale klesá a rok 2015 propad jen dočasně zpomalil. Jak již bylo zmíněno, jde o výdajovou položku, která je výrazně spojena s dotačním financováním a na jejím vývoji se podepsalo rychlé dočerpávání fondů z programového období 2007–2013 v roce 2015 i následný výpadek související s pomalým náběhem nového programového období.

Graf 6.3 **Výdaje na ostatní budovy a stavby (běžné ceny, v mld. korun) a podíl na celkové tvorbě hrubého fixního kapitálu (v %, pravá osa)**

Zdroj: ČSÚ

Investice do obydí a do produktů duševního vlastnictví působily ve směru růstu celkové investiční aktivity.

Investice do obydí jsou hlavním investičním výdajem domácností (v roce 2015 tvořily 76,9 %). Sektor domácností je téměř výhradním investorem u této položky (94,1 % investičních výdajů na obydí v roce 2015 lze přičíst domácnostem). Investice do obydí v národním hospodářství v roce 2016 vzrostly o 10,6 mld. korun a navázaly na silné přírůstky let 2014 (11,9 mld.) a 2015 (19,4 mld.). Obydli společně s produkty duševního vlastnictví byly jedinými položkami, které v roce 2016 působily ve směru růstu celkových výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu. Investice do produktů duševního vlastnictví se v roce 2016 zvýšily o 7,5 mld. korun. V porovnání s rokem 2015 se však jejich meziroční přírůstek snížil o 16,7 mld. korun. Většinu z tohoto nárůstu v roce 2016 tvořily výdaje na výzkum a vývoj (+6,1 mld. korun). Již se neopakovalo silné navýšení výdajů na počítačové programové vybavení a databáze, které v roce 2015 dosáhlo 18,5 mld. korun.

Největším investorem jsou tradičně firmy zabývající se činností v oblasti nemovitostí. V roce 2016 nejvyšší měrou přispěly ve směru růstu investiční aktivity.

I na odvětvovém členění investiční aktivity byly patrné hlavní tendence ekonomického vývoje. Největší objem výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu vydávají firmy zabývající se činností v oblasti nemovitostí (jde o pronajímatele, realitní makléře, firmy, zabývající se oceňováním atd.). Jejich investice rostou již čtyři roky a v roce 2016 se zvýšily o 23,6 mld. korun. Investice zde mířily hlavně do obydí, a částečně do nebytových budov. V kontrastu s tímto vývojem pak stojí stavebnictví, u něhož se objem investic snížil o 1,5 mld. korun. Investiční aktivita v roce 2016 rostla ve velkoobchodu, maloobchodu a opravách a údržbě motorových vozidel (8,6 mld. korun), u dopravy a skladování (6,8 mld. korun) a ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (4,7 mld. korun, první růst po pěti letech poklesů).

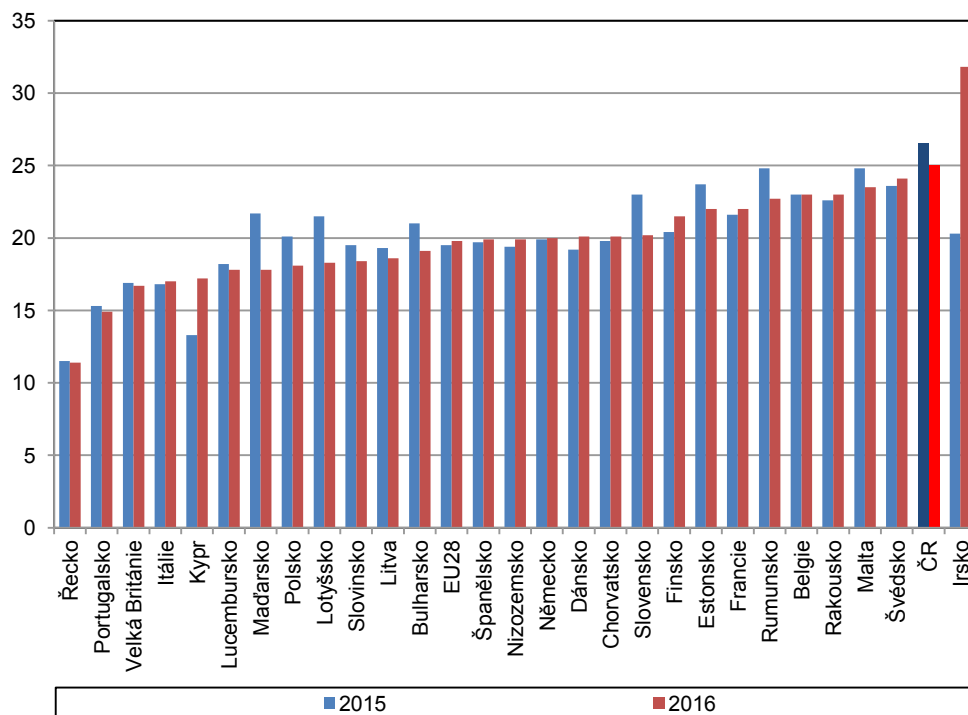
Propad investic zaznamenala odvětví s dominancí státu. Investice v oddílu vzdělávání se propadly na desetileté minimum.

Pokles investiční aktivity související s dočerpáním prostředků z minulého programového období evropských fondů se projevil v odvětvích s dominancí státu. Nejvýrazněji klesl objem tvorby hrubého fixního kapitálu ve veřejné správě a obraně a povinném sociálním zabezpečení (o 49,9 mld. korun, z původní hladiny 112,3 mld. korun). Největší měrou se na tom podílel propad v investicích do výše zmíněných ostatních budov a staveb (-30,8 mld. korun). Na meziročním srovnání se projeví i investice do zbraňových systémů, které v roce 2015 činily 9,9 mld. korun a v loňském roce se neopakovaly. Výrazně poklesla i investiční aktivita v oddílu vzdělávání (-13,5 mld. korun). Pokles zde byl mimořádný, investice v roce 2015 dosáhly 38,9 mld. korun a objem investic v roce 2016 byl nejnižší od roku 2006. Propad byl zde rozdělen mezi položku ostatních budov a staveb (-5,4 mld. korun) a stroje a zařízení (-6,8 mld., snížily se investice do prostředků ICT a ostatních strojů a zařízení). Tato skladba poklesu opět ukazuje na propad zdrojů ze strukturálních fondů. Z ostatních oddílů významněji klesly investice u telekomunikačních činností (-7,5 mld. korun) a u výroby motorových vozidel (-9,4 mld. korun, na poklesu se zčásti projevila vysoká základna předchozího roku, úroveň investic v roce 2016 byla druhá nejvyšší za celou časovou řadu od roku 1993).

V evropském srovnání je patrný propad investiční aktivity mezi roky 2015 a 2016 u nových členů EU.

Meziroční propad investiční aktivity v české ekonomice v roce 2016 nebyl ojedinělý. Pohled na vývoj investic v zemích EU ukazuje, že výrazný meziroční pokles ve tvorbě hrubého fixního kapitálu se odehrál v mnoha zemích, které vstoupily do EU po roce 2004 (a byly příjemci evropských dotací v minulém programovém období). Nejsilnější propad se odehrál v Maďarsku (-15,5 %), Lotyšsku (-11,7 %) a na Slovensku (-9,3 %). Pokles zaznamenalo i Polsko (-7,9 %), Bulharsko (-4,0 %) a Rumunsko (-3,3 %). Přitom u Slovenska, Polska a Rumunska došlo k silnému navýšení investiční aktivity v roce 2015. Nárůst ve tvorbě hrubého fixního kapitálu vykázaly ekonomiky Irska (60,8 %), Kypru (25,9 %) a Finska (7,2 %).

Graf 6.4 Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na HDP v zemích EU (v %)

Zdroj: Eurostat